
ФАДІ АЗІМА*Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ*

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

Наукові праці МАУП, 2016, вип. 51(4), с. 87–92

Досліджено сутність та інституції державної підтримки творчості молоді в Україні. Наведено оцінку молоді щодо сучасної діяльності державних органів стосовно молодіжної політики.

Історичні джерела свідчать, що у будь-якій соціальній спільноті виникали проблеми з молоддю. Дослідження різних наукових сфер показують, що більшість людей не сприймає позитивно зміни. Введення різних змін викликає, своєю чергою, опір. Будь-який опір по відношенню до змін як особистого, так і соціального, організаційного характеру вважається нормальним. Є тільки одна категорія людства, яка, у більшості своїй, вітає або творить зміни. Це — молодь. А будь-які зміни пов'язані з творчою діяльністю.

Нині молодь України творчо виявляє себе в усіх сферах життєдіяльності, тим самим стверджуючи, що без її участі неможливі кардинальні соціальні зміни в суспільстві. Отже, позиція молодого покоління відображає творчу активність, всеохоплюючу діяльність у різних проявах розвитку суспільства, в тому числі й творчій мистецькій сфері.

Творчість молодого покоління — багатовимірне явище, тому її всебічне вивчення вимагає різних аспектів аналізу, найважливіші з яких: соціологічний, нормативно-правовий, психолого-педагогічний, історичний, культурологічний, художньо-естетичний.

Дослідимо сутність державної підтримки творчої молоді в Україні на сучасному етапі.

Науковці з різних точок зору розглядають питання творчої самореалізації особистості та відносин держави, суспільства й молоді, що знайшло відображення в науковій літературі політологічного, соціологічного, психолого-педагогічного спрямування.

Однією з ранніх робіт з дослідження процесу та стратегії “творчого мислення” є праця П. Енгельмейєра “Теорія творчості” [14]. До проблематики творчої обдарованості особистості прикута увага і багатьох сучасних вітчизняних науковців. Так, щодо обраної теми важливими є праці В. Моляко, О. Музик, В. Романець, О. Туриніної, в яких вчені досліджували сутність творчості як процесу [4; 9; 12].

У вітчизняній державно-управлінській науці над формуванням та розвитком державної молодіжної політики працювали: М. Головатий, І. Ільїнський, В. Лісовський, В. Луков, М. Перепелиця, В. Чупрунов та ін. У сучасній науці виокремлюють різні підходи до вивчення молодіжної політики: проте, з огляду на заявлену тему, важливими є роботи, де молодіжна політика розглядається як фактор соціального розвитку молоді (М. Головатий) [1; 2].

В Україні проблеми соціального залучення молоді до активної діяльності, у тому числі й творчої, є предметом досліджень Державного інституту розвитку сімейної та молодіжної політики та Інституту демографії і соціальних досліджень НАН України [7; 8].

При розгляді творчості молодого покоління необхідно враховувати й результати наукових досліджень щодо державної підтримки культурної сфери. Питання державного регулювання розвитку сфери культури в Україні досліджували українські вчені Е. Лібанова, В. Скуратівський, В. Трощинський та інші [5; 13]. Трансформаційні явища у культурній сфері в Україні наприкінці ХХ ст., стан фінансування галузі культури та мистецтва за період до 2006 р., шляхи вдосконалення фінансування культури в Україні на основі зарубіжного досвіду аналізували в рамках проекту “Українські культурні дослідження” О. Гриценко, В. Солодовник, О. Різник, Т. Метельова та С. Садовенко. Так, О. Євсєєва зосередила увагу на державному регулюванні розвитку системи культури в регіоні в умовах глобалізації економіки [3].

Державне управління у сфері підтримки творчої молоді здійснюється суб'єктом управління, яким, зокрема, є: державні органи — центральні органи виконавчої влади (зокрема, Міністерство молоді та спорту України спільно з іншими міністерствами та центральними органами державної виконавчої влади України); місцеві органи державної виконавчої влади зі своїми структурними підрозділами по роботі з молоддю; органи місцевого самоврядування; соціальні служби для молоді (у тому числі центри соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді), які ініціюють та приймають рішення стосовно забезпечення державної підтримки сучасним проектам щодо розвитку творчої молоді, тим самим впливаючи на об'єкти управління.

Об'єктом державної підтримки творчої молоді є творчість молодих громадян віком від 14 до 35 років, їх творчі об'єднання, а також мистецькі, освітнянські, спортивні заходи в молодіжному середовищі, відносини у сфері суспільного життя, пов'язані з молоддю, на які спрямовано організуючі та контролюючі дії відповідних суб'єктів.

Суб'єкт і об'єкт взаємодіють у процесі управління для досягнення головної мети державної молодіжної політики — створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України.

Зокрема, міжнародне молодіжне співробітництво, як один із пріоритетних напрямів діяльності центральних органів державної влади, розкривається в підтримці міжнародних програм молодіжних і дитячих громадських органі-

зацій та їх спілок, ініціюванні розроблення проектів міжнародних договорів у сфері молодіжної політики та організації їх виконання, сприянні міжнародному молодіжному обміну, організації та проведенні міжнародних творчих виставок, музичних, фольклорних театральних фестивалів, конкурсів і концертів, а також міжнародних заходів для молоді [11].

Завдяки розширенню сфери реалізації державної молодіжної політики українські молодіжні організації мають можливість приєднатися до міжнародних організацій, рухів (наприклад, Всеукраїнська асоціація молодіжного співробітництва “Альтернатива-В” разом з Міжнародною організацією молодіжних культурних обмінів та Координаційним комітетом з питань міжнародного волонтерства є членом Альянсу європейських волонтерських організацій, Соціалістичний Конгрес Молоді є членом Міжнародної спілки соціалістичних організацій, Всеукраїнська молодіжна хостел-асоціація є членом Міжнародної Федерації Молодіжних Хостелів, Ліберальне Молодіжне Об'єднання є членом Міжнародної Федерації ліберальної молоді тощо) [6].

Проте, незважаючи на широке коло державно-владних організацій та реально існуючу підтримку певних ініціатив та проектів творчої молоді, в Україні загальний стан та реальна оцінка самої молоді щодо діяльності держави з підтримки творчих проявів та молодіжних ініціатив залишаються на достатньо низькому рівні.

Так, на замовлення Міністерства молоді та спорту України було проведено соціологічне дослідження “Молодь України–2015” [10]. Зазначене дослідження проводилося за фінансової підтримки установ ООН в Україні – членів Робочої групи ООН з молоді, зокрема Фонду народонаселення ООН (UNFPA), Програми розвитку ООН (UNDP), Дитячого фонду ООН (UNICEF), програми Волонтери ООН (UNV) та офісу Координатора системи ООН.

Метою дослідження “Молодь України–2015” стала оцінка основних потреб та проблем молоді, а також оцінка відповідності державної молодіжної політики потребам української молоді.

Результати дослідження були використані при підготовці Державної цільової соціальної програми “Молодь України” на 2016–2020 рр., щорічної Доповіді Президенту та Верховній Раді України “Про становище молоді”.

Цільову групу дослідження становила молодь України – громадяни України віком від 14 до 35 років, які постійно проживають на території України.

Вагомою складовою творчої діяльності молоді України є сучасна творчо-мистецька активність. З огляду на вказаний аспект, цікавими є аналітичні відомості розділу 5 соціологічного дослідження “Дозвілля і молодіжні субкультури”.

Аналітичні матеріали свідчать, що більшість вітчизняної молоді у 2015 році принаймні раз на тиждень дивилася фільми та інші телепрограми, слухала музику, зустрічалася з друзями або спілкувалася з ними в соціальних мережах, читала новини або іншу інформацію (не пов'язану з роботою або навчанням) в Інтернеті.

Відповідаючи на питання про своє ставлення до молодіжних субкультур, позитивне ставлення респонденти найчастіше зазначали по відношенню до брейк-дансерів (48 % зазначили позитивне ставлення до цієї субкультури), а негативне – до екстремалів (17 % зазначили негативне ставлення). Щодо належності до зазначених в опитувальнику субкультур, то найчастіше респонденти зазначали належність до футбольних фанатів (8 % належать до цієї субкультури), до решти субкультур себе відносять лише 2–3 % респондентів (див. рисунок).

Так, молоді люди в Україні вважають, що пріоритетними напрямами державної молодіжної політики мають бути сприяння зайнятості та самозайнятості молоді (49 % обрали цей напрям як пріоритетний і 10 % зазначили, що відповідні заходи реалізуються в їхньому регіоні), сприяння забезпеченості молоді житлом (46 % і 7 % відповідно), підтримка талановитої молоді (46 % і 19 % відповідно), поширення серед молоді здорового та безпечного способу життя (44 % та 17 %), підтримка молоді, яка перебуває в складних життєвих обставинах (39 % і 7 %).

Найгострішими є такі показники: 50 % молоді взагалі не чули про жодну діяльність, спрямовану на підтримку молодіжних ініціатив та вирішення проблем молоді.

Загально визнано, що молодь є двигуном розвитку і трансформації будь-якого суспільства. Інтереси, цінності, потреби та бачення щодо самовизначення й самореалізації кожної особистості змінюються з кожним поколінням. Це обумовлює роль суспільства загалом та державно-владних органів зокрема щодо обов'язкової підтримки творчої молоді, забезпечення необхідних умов стосовно розвитку творчої діяльності молодих людей, в основі якої лежить позитивний для соціуму прояв цієї творчості.

Основним результатом діяльності всіх органів влади, громадських та молодіжних організацій у межах реалізації молодіжної політики має бути на-

	Футбольні фанати	Трейсери (паркур)	Ролери	Екстремали	Брейк-дансери	"Street-workout"
Позитивно, сам належу до цієї субкультури	8 %	2 %	2 %	3 %	2 %	3 %
Позитивно, але до них не належу	41 %	40 %	39 %	32 %	48 %	37 %
Нічого про них не знаю	36 %	38 %	40 %	39 %	36 %	30 %
Негативно	11 %	5 %	3 %	17 %	4 %	3 %
Байдуже	2 %	13 %	14 %	5 %	9 %	24 %
Важко відповісти	2 %	2 %	2 %	3 %	2 %	3 %
N	2852	2852	2852	2852	2852	2852

**Розподіл відповідей на питання:
"Як Ви ставитесь до сучасних субкультур і рухів?" [10]**

дання максимальних можливостей для творчої молоді, підтримка соціально значущих новітніх ініціатив та конструктивних пропозицій молоді.

Надалі необхідно враховувати, що новітні прояви творчої самореалізації молоді будуть безпосередньо пов'язані із сучасними цивілізаційними змінами, в основі яких лежить глобалізація усіх сфер людської життєдіяльності, та найновітнішими досягненнями сучасних інтерактивних засобів комунікацій, що корінним чином впливає на трансформацію процесів спілкування, освіти та самореалізації у молодіжному середовищі.

Джерела

1. *Головатий М.* Молодіжна політика в Україні: проблеми оновлення / М. Головатий. — Київ : Наук. думка, 1993. — 325 с.
2. *Головатий М.* Соціологія молоді: курс лекцій / М. Головатий. — [2-ге вид., переробл. і допов.]. — Київ: МАУП, 2006. — 304 с.
3. *Євсєєва О. О.* Вдосконалення державного регулювання розвитку системи культури в регіоні / О. О. Євсєєва // Бізнесінформ. — 2013. — № 4. — С. 22–28.
4. *Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень [Текст] / [за ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики].* — Житомир : Вид-во ПП Рута, 2007. — 319 с.
5. *Людський розвиток в Україні: інноваційний вимір [кол. монографія] / за ред. Е. М. Лібанової.* — Київ : Ін-т демографії та соціал. дослідж. НАН України, 2008. — 383 с.
6. *Міжнародна молодіжна політика [Електронний ресурс] // М-во молоді та спорту України.* — Режим доступу : <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/5596>
7. *Молодь в умовах становлення незалежності України (1991–2011 рр.): щоріч. допов. Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Держ. ін-т розвитку сімейної та молодіжної політики [редкол.: О. В. Белишев (голова) та ін.].* — Київ, 2011. — 316 с.
8. *Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти / за ред. Е. М. Лібанової.* — Київ : Ін-т демографії та соціал. дослідж. ім. М. В. Птухи НАН України, 2010. — 248 с.
9. *Романець В. А.* Психологія творчості: [навч. посіб.] / В. А. Романець. — [2-ге вид., доп.]. — Київ : Либідь, 2001. — 288 с.
10. *Соціологічне дослідження “Молодь України— 2015” [Електронний ресурс] // М-во молоді та спорту України.* — Режим доступу : <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/21074>
11. *Триває робота щодо зміцнення міжнародного співробітництва в галузі молодіжної політики [Електронний ресурс] // Урядовий портал. Прес-служба Держ. служби молоді та спорту.* — Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244167212
12. *Туриніна О. Л.* Психологія творчості: [навч. посіб.] / О. Л. Туриніна. — Київ : МАУП, 2007. — 160 с.
13. *Управління соціальним і гуманітарним розвитком : навч. посіб.: у 2 ч. / [авт. кол.: В. П. Трощинський, В. А. Скуратівський, Е. М. Лібанова та ін.] ; за заг. ред. В. П. Трощинського, В. А. Скуратівського.* — Київ : НАДУ, 2010. — Ч. 2. — 244 с.
14. *Эншельмейер П. К.* Теория творчества / П. К. Эншельмейер. — Санкт-Петербург, 1910. — 205 с.

У контексті визначення ролі держави у підтримці творчості молодого покоління з'ясовано суб'єкт-об'єктні дефініції у сфері державної політики, наведено результати соціологічного дослідження "Молодь України-2015" щодо надання оцінки представниками молоді діяльності державних органів у сфері молодіжної політики. Визначено необхідність державної підтримки творчої діяльності молодого покоління та пріоритетні зміни й трансформації у сфері творчості.

In the context of the definition of the state's role in supporting the creativity of the younger generation clarified the subject-object definitions in the field of public policy, the results of a sociological survey "Youth of Ukraine-2015" for evaluation by representatives of youth activities of state bodies in the sphere of youth policy, determined the need for state support of creative activity of the young generation and priorities change and transformation in the field of creativity.

В контексте определения роли государства в поддержке творчества молодого поколения выяснены субъект-объектные дефиниции в сфере государственной политики, приведены результаты социологического исследования "Молодежь Украины-2015" о предоставлении оценки представителями молодежи деятельности государственных органов в сфере молодежной политики. Определена необходимость государственной поддержки творческой деятельности молодого поколения и приоритетные изменения и трансформации в сфере творчества.

Надійшла 26 вересня 2016 р.